

bizonyára nem csökkentjük engedményeim súlyát és hatását azzal, ha ezirányú óhajaikat nem teljesítjük túlságosan buzgón.

Tisza

M

1914 nov. 3

Gr. Berchtold Lipót közös külügyminiszter levele gr. Tisza István miniszterelnökhöz a magyarországi románokkal való megegyezés sürgős nyilvánosságra hozatala érdekében

Ref. Zsinati Levéltár, Tisza-iratok 7:22/148
(Saját kezű német nyelvű eredeti levél fordítása)

Bécs, 1914. november 3.

Kedves Barátom!

Vidékről visszatértemkor jelentették nekem telefonon tett közléseidet a román metropolitával folytatott levélváltásod publikálása tárgyában. Azonkívül kaptam erre vonatkozóan táviratokat és egy magánlevelet Czernintől, amelyekben azonnali közzétételért száll síkra, és Tschirschky demarsot tett ebben az ügyben, hogy aggodalmának adjon kifejezést azon elkedvetlenedés miatt, amelyet az akció újabb halogatása Berlinben és a német főhadiszálláson kiváltana.

Tudod, hogy mindig inkább szkeptikus voltam ennek a publikációnak a hatásosságát illetően. Hogy *sokat* lehetne vele elérni, *ma* sem hiszem. De egyrészt nem volna előnytelen a pillanat (lényeges siker Szerbiában, Törökország beavatkozása), és legalábbis megadatna most még a lehetőség a román király és az úgynevezett jóakarúak számára Romániában, hogy a dologból némi tőkét kovácsoljanak. Másrészt nem titkolhatom előtted, hogy erős aggályaim vannak az immár régen kilátásba helyezett nyilvánosságra hozatal további kitolása tekintetében, nemcsak azért, mert minél tovább várunk, annál többet várnak ezektől az „engedményektől”, hanem főleg amiatt, amilyen — bár méltatlan — jelentőséget Németországban az ügynek tulajdonítanak. Az utóbbi időben sokasodnak annak a jelei, hogy e kérdés miatt a legmértvadóbb német tényezők körében elkedvetlenedés harapódzik el, oly rossz hangulat, amelyet a Németországhoz fűződő viszonyunk érzékenysége és a kockán forgó mostani és jövőendő érdekek nagysága miatt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Utolsó telefoni közléseid sajnós alkalmas arra, hogy ismét tápot adjon ennek az elkedvetlenedésnek, ami azon körülmény folytán, hogy most mindennél jobban rá vagyunk szorulva a német segítségre, kétszeres súllyal esik latba. Ezt az ügyet Németországban úgy tekintik, hogy elsőrendű fontosságú a hadi helyzet szempontjából, amelynek Németország éppúgy részese, mint mi. Az ott az álláspont, hogy elvben sohasem avatkoznak be a monarchia belső ügyeibe, ha időnként mégúgy szorongató volna is — (ami igaz is, hiszen az elmúlt 40 évben ismételen el kellett háritani olasz és román beavatkozásokat, míg Németország szigorúan korrekten viselkedett) —, ebben az esetben azonban a nagy harc érdeke jön tekintetbe, amelyben Németország léte forog kockán, miért is Németországnak beleszólása van abba.

Az ecsetelt helyzetből kiveheted, hogy támogatásod elnyerése ebben a kínos ügyben nagyfontosságú volna számomra, mert kielégítetlen Románia és elkedvetlenedett Németország mellett ezekben a kritikus időkben felülmúlná erőmet, hogy külpolitikát csináljak.

Szívélyes üdvözléssel és megnyugtató telefonválasz reményében

mindig is a Te
Berchtoldod s. k.